

אייר תשע"ד

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

הפטרת בהר ויום העצמאות

לפרשת בהר

"כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים".

הפרשה מציבה את קיום מצוות התורה כתנאי להיותם על הארץ. הפרשה גם מלמדת כי על מנת לקבל את ברכת ה' יש לשמור הן על המצוות שבין אדם לבורא, שבפרשה זו ארוגות עם המצוות שבין אדם לחברו.

ההפטרה, הלקוחה מספר ירמיהו, מתארת את מימוש מצוות גאולת הקרקע כפי שצווה הנביא ירמיהו.

1. הפטרת פרשת בהר:

וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ הִנֵּה דָבָר ה' אֵלַי לֵאמֹר. הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן שֵׁלֶם דָּדָךְ בָּא אֲלֶיךָ לֵאמֹר קִנְה לָךְ אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לְקִנּוֹת. וַיָּבֵא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן דָּדִי כְּדָבָר ה' אֵל חֹצֵר הַמְטָרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קִנְה נָא אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּגִימִין כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה וְלָךְ הַגְּאֻלָּה קִנְה לָךְ וְאָדַע כִּי דָבָר ה' הוּא. וְאֶקְנֶה אֶת הַשְּׂדֵה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן דָּדִי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת וְאֶשְׁקָלָה לוֹ אֶת הַכֶּסֶף שְׁבַע שְׁקָלִים וְעֶשְׂרֵה הַכֶּסֶף. וְאֶכְתֹּב בְּסֵפֶר וְאֶחְתֹּם וְאָעִד עֲדִים וְאֶשְׁקַל הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנַיִם. וְאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת הַחֲתוּמִים הַמְצִינָה וְהַחֲקִים וְאֶת הַגְּלוּי. וְאֶתֵּן אֶת הַסֵּפֶר הַמִּקְנָה אֶל בְּרוּךְ בֶּן נִרְיָה בֶּן מַחְסִיָּה לְעִינֵי חֲנַמְאֵל דָּדִי וְלְעִינֵי הָעֲדִים הַכֹּתְבִים בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה לְעִינֵי כָל הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֹצֵר הַמְטָרָה. וְאֶצְנֶה אֶת בְּרוּךְ לְעִינֵיהֶם לֵאמֹר. כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת הַסֵּפֶרִים הָאֵלֶּה אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּמִים וְאֶת סֵפֶר הַגְּלוּי הַזֶּה וְנִתְּתָם בְּכֹלֵי חֹרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים. כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנֶה בְּתֵים וְשָׂדוֹת וַיִּכְרְמִים בְּאַרְצָהּ הַזֹּאת.

וְאֶתְפַּלֵּל אֵל ה' אֲחֵרֵי תִתִּי אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶל בְּרוּךְ בֶּן נִרְיָה לֵאמֹר. אֲהִיָּה אֶ-דָּנִי ה' הִנֵּה אֶתֶּה עֹשִׂית אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ בְּכַחַךְ הַגְּדוֹל וּבְזַרְעֶךָ הַנְּטוּיָה לֹא יִפְלֵא מִמֶּךָ כָּל דָּבָר. עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֱלֹפִים וּמִשְׁלֵם עוֹן אָבוֹת אֵל חֵיק בְּנֵיהֶם אֲחֵרֵיהֶם הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. גְּדַל הָעֶצְה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקָחוֹת עַל כָּל דָּרְכֵי בְנֵי אָדָם לְתֵת לְאִישׁ כְּדָרְכֵי וּכְפָרֵי מַעֲלָלָיו. אֲשֶׁר שָׁמַת אֶתוֹת

במרכז פרשת בהר ניצבים שנת השמיטה ודיני עבד עברי. שנה זו מחדירה בלב בעלי הקרקע כי לא הם האדונים על אדמותיהם - תחושה שתכהה במקצת את הנטיה לרכושנות יתר. התורה מכירה בניסיון הגדול הטמון בקיום הלכות השמיטה, כך שבמשך הפרשה מוזכרת השאלה המתעוררת מאליה:

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, הלא לא נורע ולא נאסוף את תבואותינו?"

על-כך באה תשובתו של הקדוש-ברוך-הוא:

"וציוויתי את ברכתי לכם".

בדומה דנה הפרשה בדיני עבד עברי. עבדים אלו, לרבות כאלו שלא רצו להשתחרר מעבודתם לאחר שש שנים, כולם יוצאים בעל-כורחם לחופשי בשנת היובל. כך שלא יוצר מצב שיהודי יהיה עבד לעולם. כל המצוות הנוהגות בשנת השמיטה נוהגות גם בשנת היובל.

אדם שנקלע לקשיים כספיים עד שעליו למכור את אחוזתו, מצווה להגיש לו עזרה:

"ובא גואלו הקרוב וגאל את ממכר אחיו"

על המשפחה הקרובה מוטלת החובה לנסות לקנות את הקרקע. אם לא הצליחו לעשות זאת והקרקע נמכרת לזר, יש זכות למוכר להחזיר לעצמו את רכושו כשיטב מצבו, תמורת הסדר כספי הוגן. אך אם גם מכירה זו לא תרמה להתאוששות המיוחלת:

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, והחזקת בו"

קיימת חובה אלמנטרית לעזור לו לשקם את מפעלו ולא לצפות לרגע שימכור את עסקיו במחיר מגוחך. העזרה היא כמובן כספית ומתבטאת בנתינת הלוואות - ללא ריבית - שכן צווינו:

"אל תקח ממנו נשך וריבית."

כאשר כל הפתרונות לא הועילו והאדם מוכרח למכור עצמו לעבד, על האדון לנהוג בו בזהירות רבה. אסור להעבידו בפרך ויש לדאוג לכל מחסורו מכיוון שכלפי הקב"ה כולם שווים:

ומבקש שיתפלל בעד העם. לאחר מכן כשמנסה ירמיהו ללכת לארץ בנימין, פקיד בשם יראה מאשים את ירמיהו באשמה חמורה:

"אל הכשדים אתה נופל".

השרים מכירים את ירמיהו ונותנים אותו בבית האסורים, בית יהונתן הסופר-

"כי אותו עשו לבית הכלא".

צדקיהו אינו מעז לשחרר את הנביא, אבל הוא זקוק לעצתו; והוא מזמין את ירמיהו מבית הכלא לארמונו כדי לשאול אותו אם יש דבר מאת ה'.

הרב פרופסור יהודה אייזנברג מסביר כי תשובת ירמיהו משלבת שני נושאים:

תחילה אומר ירמיהו את דבר ה' - שהוא בלתי נעים לאוזני המלך:

"ביד מלך בבל תנתן".

ואחר כך מבקש ירמיהו על נפשו:

"תפול נא תחינתי לפניך, ואל תשיבני בית יהונתן הסופר, ולא אמות שם".

המלך נעתר לבקשתו ומושיבו בחצר המטרה. כשירמיהו יושב בחצר המטרה הוא ממשיך לנבא את נבואתו:

"כה אמר ה' הנתון תינתן העיר הזאת ביד חיל מלך בבל ולכדה".

שוב דבריו הם לצנינים באוזני שריו היהירים של צדקיהו, ושוב פונים השרים אל המלך צדקיהו:

"ייומת נא את האיש הזה, כי על כן הוא מרפא את ידי אנשי המלחמה הנשארים בעיר הזאת ואת ידי כל העם, לדבר אליהם כדברים האלה. כי האיש הזה איננו דורש לשלום לעם הזה, כי אם לרעה".

צדקיהו המלך, כדרכו, נכנע לאחרון המדבר אליו: קודם הסכים למעשי השרים הכולאים את ירמיהו, אחר כך הסכים לבקשת ירמיהו לשחררו, ועכשיו שוב הוא מקבל את דברי השרים הרוצים להרוג את הנביא:

"הנה הוא בידכם, כי אין המלך יוכל אתכם דבר".

צדקיהו כמו מודה בחולשתו. המלך אינו יכול לעצור בעדכם, עשו לו כטוב בעיניכם. השרים משליכים את ירמיהו אל הבור אשר בחצר המטרה.

"ובבור אין מים כי אם טיט, ויטבע ירמיהו בטיט".

מסביר הרב פרופסור יהודה אייזנברג שכאן בא מהפך נוסף. לתמונה נכנס גורם נוסף - האנשים ששכנעו את המלך עד כה היו השרים, ירמיהו, השרים. ועכשיו נכנס לתמונה עבד:

"עבד מלך הכושי, איש סריס".

הוא שומע את הנעשה, והוא נוקט יוזמה והולך אל המלך.

ומפתים בארץ מצרים עד היום ובישראל ובאדם ותעשה לך שם כיום הזה. ותצא את עמך את ישראל מארץ מצרים באותות ובמופתים ובגד חזקה ובאזרוע נטויה ובמורא גדול. ותתן להם את הארץ הזאת אשר נשבעת לאבותם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש. ויבאו וירשו אתה ולא שמעו בקולך ובתורתך לא הלכו את כל אשר צויתך להם לעשות לא עשו ותקרא אתם את כל הרעה הזאת. הנה הסללות באו העיר ללכדה והעיר נתנה ביד הפשדים הנלחמים עליה מפני החרב והרעב והדבר ואשר דברת היה והנך ראה. ואתה אמרת אלי ה' אלוקים קנה לך השדה בכסף והעד עדים והעיר נתנה ביד הפשדים. ויהי דבר ה' אל ירמיהו לאמר. הנה אני יהי אלקי כל בשר הממני יפלא כל דבר.

מתי נאמרה ההפטר:

במאמרו על הפרשה מלמדנו הרב דוד נתיב כי ירמיהו פעל במשך כ-40 שנה, בסופה של מלכות יהודה, עד לחורבן ומעט לאחריו, וזאת בימי שלשה מלכים: יאשיהו, שהיה אביהם, ושל יהויקים וצדקיהו, שמלכו אחריו. התנהלות מלכים אלו היתה שונה מהותית: יאשיהו, שבימיו ניבא ירמיהו כ-18 שנה, היה מלך חיובי ביותר והווה את התקווה הגדולה והאחרונה של מלכות יהודה.

יהויקים, שמלך 11 שנה, היה אכזר וקשה גם כלפי ה' וגם כלפי העם, ובימיו נחתמה סופית גזירת החורבן. האחרון.

צדקיהו, שמלך 11 שנה, היה חסר חוט שדרה: בגלוי נקט יד קשה כלפי ירמיהו ודבר ה' (בהשפעת השרים שהקיפו אותו), בעוד שבסתר התגנב לירמיהו ובקש ממנו הדרכה ועצה.

למרות שלא נמסר לנו בפירוש את זמן הנבואה המופיעה בהפטרנו, עולה מהעיון בא שהימים הם ימי צדקיהו. כאמור, יאשיהו השקיע מאמץ גדול בתיקון המציאות המעוותת בעם. על כף המאזניים עמדה שאלה גורלית: האם יחול השינוי הנכסף, והעם יעלה על דרך המלך, או שמא - השבר הרוחני של עבודה זרה ותוצאותיה יכריעו, והעם והארץ יפלו לגלות וחורבן. בימי יהויקים רבה הרעה בארץ ונחתמה סופית גזרת החורבן והגלות. בימי צדקיהו כבר נראה החורבן בעין, כפי שראינו בהפטר:

הנה הסללות באו העיר ללכדה והעיר נתנה ביד הפשדים הנלחמים עליה.

הנביא והמלך:

פרק לו מלמדנו על היחסים המורכבים שבין ירמיהו לצדקיהו. תחילה שולח צדקיהו מלאכים לירמיהו

לנביא החולם שהוא נבואה, ואין הדבר כן. כי מי המונע, שיחלום אדם בחלום הפשוט כאילו איש או מלאך אומר אליו: "דע שאין זו נבואה" או: "דע שהיא נבואה"?

אבל אמיתות זה הוא, שהוא העצמי בזה הוא חוזק ההרגש בדמיון בעת הנבואה, כי כמו שבהיות האדם ער ירגיש במה שיראה בחושו הרגש עצום על מה שידמה ויחשב בדמיונו כשהוא ער ואינו ישן, כך יש יתרון גדול מופלג להרגש הדמיון הנבואי בחלום של נבואה על הרגש הדמיון הבלתי נבואי בחלום הפשוט. כי כמו שיבדיל האדם ביקיצתו מהדבר המוחש להמדומה, כן יבדיל הנביא בהיותו ישן בין החלום הנבואי לשאינו נבואי, הכל כפי חוזק ההרגש וחולשתו...

ועל זה באמת אמר הרב המורה, כי הנבואה תודיע שהיא נבואה. רוצה לומר שבחוזק ויתרון הרגשתה תודיע לנביא שהיא נבואה בענין שלא יספק כללה בענינה.

עונה הרב תמיר גרנות, שהנביא ירמיהו מתאר נבואה שתוכנה נראתה לו כמוזרה מאוד: מדוע ה' מצווה אותנו לקנות שדה, ועוד בעיצומו של המצור, רגע לפני החורבן? אלא, שלאחר זמן בא אליו בן דודו, כפי שנאמר בנבואה, ואז הוא מדווח: "ואדע כי דבר ה' הוא", כלומר: לפני כן הוא לא היה משוכנע שאכן דיבר ה' עימו כדברים האלה, והמציאות אימתה את הנבואה. דוגמה לחוויה דומה אנו מוצאים גם אצל יעקב אבינו בנבואתו.

4. כמו מסביר הרב גרנות:

"...נתבונן במהותה של החוויה אותה חווה יעקב אבינו. הוא חולם חלום; אנו יודעים שחלומות יוסף (בפרק לו) נתקבלו באופן אמביוולנטי על ידי יעקב עצמו: האם יש אמת בחלום?

לשון אחר - האם זהו חלום שמקורו מהרהורי לבו של החולם, או שהחלום הוא מדיום של התגלות אלוקית? התמונה אותה רואה יעקב היא תמונה של התגלות. אולם, הוא אינו יכול להיות בטוח איזה תוקף יש לתמונה שראה - האם היא אמיתית? נראה, שיעקב אבינו אינו בטוח בדבר.

יעקב אבינו, מסביר הרב גרנות, באותו הזמן הוא "סירון בנבואה" ומעולם לא התנבא קודם לכן. בעקבות חלומו הוא שואל את עצמו האם ה' הראה לו סולם בחלומו, או שמקור החלום בדעתו שלו: האם דיבר עמו ה' בחלום את כל מה ששמע, או שרק חלם זאת?

יעקב אבינו מפרש את חלומו כחוויה נבואית: "אכן יש ה' במקום הזה"; אולם, כנביאים אחרים, אין הוא משוכנע במלוא המשמעות של חוויתו, ותגובתו של יעקב מעידה על אי ודאות זו.

"אדוני המלך, הרעו האנשים האלה את כל אשר עשו לירמיהו הנביא, את אשר השליכו אל הבור, וימת תחתי מפני הרעב..."

שוב משנה צדקיהו את דעתו ומצווה לשחרר את הנביא: "קח בידך מזה שלשים אנשים, והעלית את ירמיהו הנביא מן הבור בטרם ימות".

הנבואה שבהפטרה נאמרת בירושלים ערב החורבן. בנבואה זו יש קושי עליו עומדים רבים מהמפרשים. מצבו זה של הנביא, בהיותו כלוא בחצר המטרה עקב עצותיהם של שרי צדקיהו, מגיעה נבואה השונה לחלוטין מהנבואות הקודרות שניבא עד כאן על חורבן ירושלים. בנגוד לנבואות החורבן, עומד מעשה גאולת השדה, שהוא הבטחה לגאולה העתידה:

כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנֶוּ בְּתֵימֵי וְשָׂדוֹת וְיִכְרְמִים בְּאֶרֶץ הָאֵת:

וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הֲיֵה דָבָר ה' אֵלַי לֵאמֹר. הֲנֵה חֲנַמְאֵל בֶּן שֵׁלֶם דָּדִיד בָּא אֵלַי לֵאמֹר קִנְהָ לְךָ אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹתַי כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לְקִנְיֹת. וַיָּבֵא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן דָּדִיד כְּדָבָר ה' אֵל חֲצַר הַמְּטָרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קִנְהָ נָא אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹתַי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ בְּנִימִין כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָׁה וְלְךָ הַגְּאֻלָּה קִנְהָ לְךָ וַאֲדַע כִּי דָבָר ה' הוּא.

2. שואל המשגיח הרב אברהם ריבלין שליט"א:

הסיפא של דברי ירמיהו קשה מאוד. "ואדע כי דבר ה' הוא" וכי היה לירמיהו ספק בנבואתו? "כי הנה הנביאים לא היו מסופקים בנבואתם. והנבואה תודיעם שהיא נבואה בחוזק ההרגשה" (לשון האברבנאל) ואין הנביא צריך לחכות למימוש הנבואה כדי לומר "ואדע כי דבר ה' הוא"?

האין הנביא בטוח בנבואתו? לשם מה זקוק הוא לחיזוק? האם מצבו הקשה בחצר המטרה, מצד אחד, ומצב העיר כשהכשדים צרים עליה לכובשה, כפי שהוא עצמו ניבא, הביא אותו לפקפק בדבר ה' על הגאולה העתידית? שהרי הנבואה היא ברורה,

3. כפי שניסח זאת האברבנאל (שם):

"ואם ישאלו במה יבדיל ויכיר החולם בתוך שנתו ורואה מראות. אם הוא מפועל הדמיון לבד או אם הוא משפע השם יתברך... ובמה ידע הנביא אשר חלם אם הוא נבואי אם לא - זו באמת שאלה עמוקה בעניני הנבואה וכבר נשאלתי עליה ממשכילי בני עמנו. הנה להשיב על השאלה הזאת אמר ה' "מה לתבן את הבר, הלא כה דברי כאש וכפטיש יפוצץ סלע". ואמנם במה יכיר האדם החולם, אם חלומו פשוט אנושי או אם הוא נבואי, כתב הרב המורה בפרק מ"ה ח"ב שהנבואה תודיע לנביא שהיא נבואה. וכבר טעו אנשים חכמים בהבנת זה המאמר שחשבו שהיה כוונת הרב, שהחלום הנבואי יודיעו בו

בימים אלו אנו עומדים בימים הנוראים של עם ישראל בעת החדשה: החל מיום השואה, המשך ביום הזכרון, והשיא ביום העצמאות.

9. הרב יונה גודמן, בהתייחסו לרצף הימים שבין

פסח, יום השואה, יום הזיכרון, יום העצמאות, יום ירושלים ושבועות אומר:

הסדר בו הסתדר לוח השנה היהודי-ישראלי בדורנו הוא מופלא לא משנה מה הסיבות שגרמו לכך שזהו כעת מבנה הלוח, יש בו משמעות רוחנית וחינוכית עמוקה. רצף הימים הוא סיפור חיינו בדור הזה: מלידתנו כעם וראשית חירותנו, דרך זוועת הגלות הנוראה שמקופלת ביום השואה; המחיר של עצמאותנו שמבוטא ביום הזיכרון; הבנת ערך עצמאותנו ביום העצמאות והמשך הטיפוס לקודש של יום ירושלים עד קבלת תורה במעמד הר סיני.

הרב יונה מציע לא להשאיר את פרשנות הימים ומשמעותם רק לבתי הספר או תנועות הנוער, אלא לבחון אלו מסרים חינוכיים היינו רוצים להקנות בבית ובחיק המשפחה סביב ימים אלו. לדעתו יש בימים אלו שיקוף למצבו של העם היהודי. הוא רואה בעם ישראל כמה קבוצות:

הקבוצה הראשונה כהגדרתו הם 'יהודים של פסח'. הם אלו אשר אינם מאמצים אל לבם את משמעות שאר הימים. הם "רק יהודים" - אך אין לדבר משמעות בחיי היום-יום שלהם. זו הקבוצה הראשונה, הרחבה כל כך, של יהודי העולם שהם לעתים על סף התבוללות.

הקבוצה השנייה ממשיכה עד יום השואה ושם נעצרת. עבודה, הרכיב המרכזי בזהותה היהודית היא העבודה שהייתה שואה. מחקר אחרי מחקר, מעלה שרוב יהודי העולם מזדהים עם השואה יותר מאשר התורה או ארץ ישראל.

הקבוצה השלישית ממשיכה עד יום הזיכרון. היא מודעת למחיר המדינה ולקשיים שלנו בדרך לארץ אך שוכחת לשמוח באמת על החירות.

הקבוצה הבאה, והיא רחבה וכוללת ישראלים רבים, עושה את כל הדרך מפסח, דרך יום השואה ויום הזיכרון ועד יום העצמאות. אך שם היא נעצרת. אין בלוח שלה לא יום ירושלים ולא חג השבועות.

הקבוצה הבאה שואפת ומתפללת לעשות את כל המסלול, לחבר את עם ישראל לארצו ולתורתו. לקבוצות אלו ניתן להוסיף קבוצה נוספת ששומרת רק על מועדי התורה, ומתעלמת במקרה הטוב מחגי ישראל המתחדשים ...

5. בראשית כ"ח כ':

"וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לִלְבָּשׁ: וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹקִים".
לאמור: 'אם אכן מה שדיבר עימי ה' יתגשם, אז אדע כי דבר ה' היה עימי'.

6. שואל האברבנאל במקום בחריפות:

איך נעשה בנדר הזה עובד על מנת לקבל פרס באומרו: "אם יהיה אלהים עמדי ושמרני ונתן ליי" כך וכך אז יהיה לי לאלוהים; מכלל שאם לא יעשה לו כל זה, לא יהיה לו לאלוקים ולא יעבדהו? ולא עשה אברהם זקנו כן, אבל נתנסה כמה פעמים ועמד בהם.

מסביר הרב גרנות כי הבטחת ה' הופכת בדברי יעקב לתנאי, לא מפני שהוא מטיל ספק בתוכן של דברי ה', אלא מפני שיש לו ספק על עצמה של עובדת ההתגלות. אם יתגשמו הדברים, יידע כי דבר ה' אכן נגלה לו.

7. הסבר אחר עולה מהגמרא במסכת יומא (ס'ט):

'למה נקרא שם אנשי כנסת הגדולה, שהחזירו עטרה ליושנה משה אמר הקל הגדול הגיבור והנורא, ובא ירמיהו ואמר: נכרים מקרקרים בהיכלו, איה נוראותיו? מסביר הרב אברהם שפירא זצ"ל, ראש ישיבת מרכז הרב כי משום כן השמיט ירמיהו בתפילתו את התואר 'והנורא' - 'איה נוראותיו? עד שבאו אנשי כנסת הגדולה והחזירו עטרה ליושנה ותיקנו לומר הגיבור והנורא מפני ש'הן הן גבורותיו, הן הן גבורותיו', בעצם קיומה של כבשה אחת בין שבעים זאבים. כלפי הבנתו זו של הנביא ירמיהו שבאה לידי ביטוי בהשמטת תואר 'והנורא', ענה ה': 'הממני יפלא כל דבר'... הרי הנבואה הזו מרמזת על גאולת ישראל 'עוד יקנו בתים ושדות וכרמים בארץ הזאת'.

8. מסביר הרב שפירא:

ובענייני הגאולה העתידה צריך הסתכלות והבנה מיוחדת. אנשי כנסת הגדולה הם אלו שהבינו בכוח תורה שבעל פה שיש בהם, שיש להחזיר עטרה ליושנה ושגבורותיו של ד' מתגלות גם בשעת ההסתר בזמנים קשים, בזמנים שעננים ממלאים את ההיכל, 'הן הן גבורותיו'. ומשום כך אמר ירמיהו: 'ואדע כי דבר ד' הוא' וביאורו כפי שהגמ' אומרת במסכת שבת (קל"ח ע"ב) 'דבר ד' זו הלכה דבר ד' זו הגדה דבר ד' זה הקץ' ופרשי' (שם) 'זה הקץ - לא ידענא מהיכא'. ונראה להסביר כי המקור לדבר ד' זה הקץ הוא מפרשה זו של ירמיהו 'ואדע כי דבר ד' הוא' דהיינו שכאן יש 'דבר ד' זה הקץ' ולא ככל שאר דברי הנבואות.

התעוררות זו חשובה במיוחד כיום, כאשר רוב הציבור במדינת ישראל נולד במציאות של מדינה והיא עבורו עובדה קיימת; כאילו אף פעם לא היה אחרת. רוב האנשים החיים כיום במדינה לא חשים בפועל כל שינוי, וחיים באותה מציאות מאז שהם זוכרים את עצמם. מאידך, הם רואים כמו כלנו את הבעיות המרובות, הקשיים הגדולים והסיבוכים. דווקא אנחנו חייבים ביום העצמאות להתרומם מעל לכל הבעיות, כדי שנוכל להיפגש עם האור הגדול שמאיר מעצם תקומתה של מדינת ישראל.

כשם שהנביא ירמיהו, מתוך נבואות הזעם, זקוק היה לחיזוק לגבי אמינות נבואת הנחמה, כך אנו עדיין חולמים ולא מבינים כי החלום שאנו חולמים מול עינינו הוא הוא התגשמות הנבואה!

נסיים בקטע מספרו של הרב נרייה זצ"ל על מהות החלומות ומשמעותם:

גדולים החולמים חלומות גדולים---הופכים החלומות למציאות.

גדולים העוסקים במעשים קטנים---הופכים המעשים לגדולים.

ברם, קטנים, החולמים על גדולות ואינם עוסקים אפילו בקטנות- מבלי עולם הם, שכן החלומות נשארים בחלום - הקטנים---בקטנותם, והעולם---תוהו ובוהו...

הרב יונה, טוען כי:

מעבר למשמעות החינוכית האישית של "עשרת ימי תשועה" שאנו ניצבים בתוכם, יש משמעות להתבונן עם ילדינו, דווקא בימים אלו, על קבוצות אחרות בעם ועל תפיסתם את יהדותם. זאת במגמה "לסייע לילדינו לרצות לסייע ליהודים אחרים להרים את הראש, להביט מעבר לאופק, ולבחור להמשיך לטפס יחד, כולנו כאחד, את כל הדרך עד קבלת תורה. טיפוס של עם גאה אל ובתוך ארצו הנבחרת, הבוחר בשמחה לצעוד אל עבר תורתו וייעודו."

כיום אנו עומדים בימי מימושו של החלום הנבואי של הנביא ירמיהו.

10. תהלים קכו,א:

"שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוֹב ד' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים" נעמוד על כמה הסברים ל "היינו כחולמים":

11. האבן-עזרא:

"בשוב ד' שבותם כן יאמר ישראל, אין אדם רואה בהקיץ הפלא הזה, רק בחלום."

כלומר, התרחשות הגאולה היא כמו חלום; זוהי חוויה כל כך נפלאה ומיוחדת, שלא ניתן להשוותה למראות שאנו רואים בהקיץ אלא לחלום נפלא.

12. הרד"ק מביא בשם אביו:

"כחלום יעוף יהיה בעינינו צרת הגלות, מרוב השמחה שתהיה לנו בשובנו לארצנו".

כשתתרחש הגאולה תהיה השמחה כה גדולה, שכל הגלות הנוראה כולה שעברנו תהיה בעינינו כחלום יעוף.

13. המאירי מסביר שהחלום מכון לציפיה

לגאולה:

"שלא נתייאש מן הגאולה, אבל דעתנו ולבנו עליה תמיד, ואמר שבעודנו בגלות אנחנו כחולמים עניין הגאולה".

כה גדולה השתוקקותנו לגאולה במשך שנות הגלות, עד שאנחנו חולמים עליה כל הזמן, מצפים לה ולא מתייאשים ממנה.

יום העצמאות צריך לעורר אותנו מן החלום, לרומם אותנו מעל לשיגרה. יש בו, ביום הזה, כדי להעלות אותנו מעל הבעיות היומיומיות הקשות ולשחרר אותנו מהסיבוכים שאנו נתונים בהם, כדי שנכיר את מה שאירע באמת ונבין את משמעותה האמיתית של תקומת ישראל; כדי שנבחין כי התגשם לעינינו "בשוב ד' את שיבת ציון".

14. מסביר הרב דרוקמן כי :